

Længe har vi ventet på en bog, som anskuer læring som foregående i en helhed mellem krop, hjerne og omverdenen – og nu er den her! I sin nyeste udgivelse *Læring med kroppen forrest* har Kjeld Fredens således viet sig forfægtelsen af en enaktiv tilgang til læring, hvor læring forstås som foregående i et relationelt system mellem omverdenen, hjernen og kroppen, til fordel for den traditionelle, reduktionistiske opfattelse af, at hjernen alene styrer vores generelle mentale funktioner.

Efter en kortere introduktion bestående af forord, bogens inddeling og indledende tanker omkring "Hjernen på hovedet", "Motorisk adfærd" og "Bevidst læring", går han herefter slavisk til værks for at udforske bogens hovedemne i de tre overordnede kapitler om "Omverdenen", "Hjernen" og "Kroppen". Hvert kapitel gennemgår enkeltvis lidt relevant forskning på området, uden at blive for tung og snæversynet, godt krydret med praksiseksempler med afsæt i børnenes hverdag og moderne liv og ikke mindst egne, mere private anekdoter fra Kjeld Fredens personlige erfaringer og holdninger til livet i vores moderne verden. Kapitlerne afsluttes hver især med en kortere litteraturliste og idéer til videre læsning samt henvisninger til nævnte undersøgelser.

Kjeld Fredens tilgang til læring er ikke ny og alligevel forfriskende: Selvfølgelig påvirker krop, hjerne og omverdenen gensidigt hinanden og er uadskillelige i læringsprocessen. Så hvorfor er sammenhængen blevet forsømt i alle disse år? Hvorfor er vi gået tilbage til dualismens adskillelse mellem hjernens mentale processer og kroppen? Eller er vi slet ikke kommet videre derfra?

Hans kritik af den nuværende situation i dagens Danmark og ikke mindst i vores læringsinstitutioner, hvor børnenes intellekt styrkes og dyrkes uden tilstrækkelig opmærksomhed på kroppens behov for udfoldelse, bevægelse og inddragelse i læringsaktiviteterne, er ikke til at tage fejl af. Kroppen har uægtelig betydning for vores mentale udvikling, men er blevet tilsidesat og lige netop dette giver udfordringer hele vejen rundt.

Samtidig fremsætter Kjeld Fredens dog også nogle konkrete løsningsforslag for at gøre nutidens undervisning mere enaktiv og styrke børnenes 'embodiment', hvor deres konkrete handlinger er med til at forme hele deres mentale udvikling: Nemlig i en kultur, der fremmer trivsel og glæde ved læring, i de konkrete sociale samspil – ikke kun tidligt i livet – og i kunstens otte gode vaner, som også spiller ind i den multimodale læring m.m. Tegning, skrivning, musik, naturen og de manuelle færdigheder skaber ikke alene kunstnerisk skabende mennesker, men innovation til hele samfundet. For er vi ikke alle enige om, at intelligens rummer meget andet end verbale og kvantitative evner? Der er "... vedholdenhed, refleksion, evne til at lære af fejltagelser, opfindsomhed og ikke mindst forestillingsevne, som (allerede) Einstein beskrev som grundlaget for al tænkning. Når de kunstneriske aktiviteter tages alvorligt, oplever man, at en kunstnerisk tilgang tillige kan berige de eksisterende discipliner og fag på en måde, der fremmer læring. De, der har lært lektierne i kunsten, lært at se nye mønstre og lært, hvordan man forestiller sig løsninger, er dem, der vil give os de svar, der er mest nødvendige for fremtiden." (forord, side 11)

Bogen er særdeles anbefalelsesværdig for fagpersoner, som arbejder inden for læring, udvikling og uddannelse – lærere, pædagoger og ikke mindst skole- og institutionsledere og PPR konsulenter. Samtidig rummer bogen dog også mange forskellige facetter, som kunne ønskes at blive inddraget meget mere seriøst i den politiske debat omkring vores børns trivsel og udvikling.

Selvom bogens helt grundlæggende værdi og styrke ligger i dens velbegrundede argumentation omkring en enaktiv læringsforståelse, er bogens første del særdeles tungt at læse, uden helt at gå ind i en debat og diskussion af forskellige læringsteorier og menneskesyn. Derimod bliver Kjeld Fredens forslag til forandring i den sidste del af bogen udelukkende baseret på "sandheden" omkring den enaktive tilgang til læring og forståelsen af begreber som bl.a. embodiment, statistisk læring og transaktion uden at udfordre hans egen argumentation eller kritisk stillingtagen. Samtidig virker nogle kapitler og afsnit som overfladiske og næsten henkastede: Følelser skal læres, mental sundhed skal styrkes, på internettet er vi "alene sammen", skældud er en social smerte for den, der rammes m.fl. Som fagpersoner kan vi havne i at tænke, at vi allerede ved meget af det i forvejen – og bliver i bogen kærligt mindet om, hvorfor det egentlig er, at dette er nødvendige præmisser for vores arbejde med børn og unge i udvikling og om at re-tænke de interventioner og læringsaktiviteter, vi sætter i gang for børnene.

Af Petra Patzwaldt, psykolog

